

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد مرودشت

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، گروه روانشناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A) در رشته مشاوره

عنوان

بررسی رابطه بین سبک های هویت با منبع کنترل و انگیزه پیشرفت در دانش آموزان دبیرستان

دخترانه شهر ارسنجان

استاد راهنما:

دکتر نازنین هنر پروران

استاد مشاور:

دکتر لادن معین

نگارش:

زهرا نعمتی

زمستان ۱۳۹۳

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

بایاری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محض خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، مادیان و اعضای هیئت علمی واحد های دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شبه های غیر علمی می آلودند.
- ۲- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشناء نتایج تحقیقات و انتقال آن به بکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۳- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۴- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بکاران پژوهش.
- ۹- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

معاونت پژوهش و فن آوری
به نام خدا
تعهد اصالت رساله یا پایان نامه تحصیلی

اینجانب دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته _____ که در تاریخ _____ از پایان نامه خود تحت عنوان " _____

" با

کسب نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱) این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آنرا در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.

۲) این پایان نامه قبلاً برای هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴) چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء

صورتجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد (M.A)

رشته :	در تاریخ	نام و نام خانوادگی دانشجو :	نام و نام خانوادگی دانشجو :
		از پایان نامه خود با عنوان :	از پایان نامه خود با عنوان :
		ونمره	با درجه
	دفاع نموده است.		
امضاء اعضای هیات داورى	سمت	نام و نام خانوادگی اعضای هیات داورى	
	استاد راهنما	۱- دکتر نازنین هنرپروران	
	استاد مشاور	۲- دکتر لادن معین	
	استاد داور	۳-	
	استاد داور	۴-	
مدیر/معاونت پژوهشی		مراتب فوق مورد تایید است .	
مهر و امضاء			

تقديم به

چکیده :

هدف این پژوهش بررسی رابطه سبک های هویت با منبع کنترل و انگیزه پیشرفت در دانش آموزان دبیرستان دخترانه شهر ارسنجان بود. طرح تحقیق پژوهش حاضر از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش ۶۰۰ نفر بود که بر اساس جدول مورگان ۲۳۵ نفر برآورد گردید که از لیست اسامی دانش آموزان پایه اول تا سوم به شکل تصادفی ساده انتخاب گردید. در این پژوهش برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه های سبک های هویت برزونسکی، منبع کنترل راتر و پرسشنامه انگیزه پیشرفت هرمنس استفاده گردید. نتایج پژوهش حاضر نشان داد سبک هویت اطلاعاتی در سطح یک درصد ($p < 0.01$) و سبک هویت هنجاری در سطح پنج درصد ($p > 0.05$) با منبع کنترل درونی رابطه مستقیم معنادار داشت. سبک هویت اجتنابی با منبع کنترل درونی رابطه معنادار ($p > 0.05$) نداشت. در بین سبک های هویت اطلاعاتی و هنجاری به ترتیب بیشترین و کمترین شدت رابطه را با منبع کنترل درونی داشتند. سبک های هویت اطلاعاتی و هنجاری در سطح یک درصد ($p < 0.01$) با انگیزه پیشرفت رابطه مستقیم معنادار داشتند. سبک هویت اجتنابی با انگیزه پیشرفت رابطه معنی دار ($p > 0.05$) نداشت. در بین سبک های هویت اطلاعاتی و هنجاری به ترتیب بیشترین و کمترین شدت رابطه را با انگیزه پیشرفت داشتند.

کلمات کلیدی: سبک های هویت، منبع کنترل، انگیزه پیشرفت، دانش آموزان دخترانه شهر ارسنجان

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده
فصل اول: کلیات تحقیق	
۳	مقدمه
۵	بیان مساله
۸	اهمیت و ضرورت
۹	اهداف
۹	۱-اهداف کلی
۹	۲-اهداف جزئی
۱۰	فرضیه‌های پژوهش
۱۰	تعاریف نظری متغیرها
فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق	
۱۴	مقدمه
۱۴	مفهوم هویت از دیدگاه اریکسون
۱۵	مفهوم هویت از دیدگاه مارسیا
۲۰	سبک هویت هنجاری
۲۱	سبک هویت مغشوش/اجتنابی
۲۱	عوامل موثر بر شکل‌گیری هویت
۲۲	تفاوت جنسی و سنی
۲۳	مفهوم کنترل
۲۳	منبع کنترل
۲۴	باورهای درونی ها و بیرونی ها
۲۵	منبع کنترل درونی در برابر بیرونی
۲۶	تفاوت فردی و هسته کنترل
۲۷	تغییر پذیری ابعاد هسته کنترل
۲۸	تغییر دادن منبع کنترل
۲۸	تاثیر تفاوت های رشدی کودکان در علت یابی ها و کانون کنترل

هسته کنترل و جنسیت.....	۳۰
انگیزه پیشرفت.....	۳۰
مبانی نظری انگیزه پیشرفت.....	۳۲
نظریه‌های انگیزش.....	۳۴
ویژگی افراد دارای انگیزه پیشرفت.....	۴۰
تفاوت های جنسی در انگیزه پیشرفت.....	۴۱
پیشینه پژوهش.....	۴۴
پژوهش‌های خارج از کشور.....	۴۴
پژوهش‌های انجام شده در داخل کشور.....	۴۵

فصل سوم: روش اجرای تحقیق

مقدمه.....	۵۱
روش تحقیق:.....	۵۱
جامعه آماری.....	۵۱
حجم نمونه و روش نمونه‌گیری.....	۵۱
ابزارهای پژوهش.....	۵۱
روش تجزیه و تحلیل داده‌ها.....	۵۴

فصل چهارم: یافته‌ها

مقدمه.....	۵۶
۱-۴-۱- داده‌های توصیفی.....	۵۶
۳-۴-۳- یافته‌های استنباطی.....	۵۷
۳-۴-۱- فرضیه اول: سبک‌های هویت با منبع کنترل رابطه معناداری دارند.....	۵۷
۳-۴-۲- فرضیه دوم: سبک‌های هویت با انگیزه پیشرفت رابطه معناداری دارند.....	۵۸
۳-۴-۳- فرضیه سوم: سبک‌های هویت بطور معناداری قادر به پیش‌بینی منبع کنترل بیرونی می‌باشند.....	۵۸
۳-۴-۳- فرضیه چهارم: سبک‌های هویت بطور معناداری قادر به پیش‌بینی منبع کنترل درونی می‌باشند.....	۵۸
.....	۵۹
۴-۳-۵- فرضیه پنجم: سبک‌های هویت بطور معناداری قادر به پیش‌بینی انگیزه پیشرفت می‌باشند.....	۶۰

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

بحث و نتیجه‌گیری.....	۶۲
-----------------------	----

صفحه

عنوان

٦٩	منابع و ماخذ
٧٦	منابع انگلیسی
٧٨	ABSTRACT

فهرست جدول‌ها

عنوان	صفحه
جدول ۱-۴- میانگین و انحراف معیار منبع کنترل و انگیزه پیشرفت.....	۵۶
جدول ۲-۴- میانگین و انحراف معیار سبک‌های هویت.....	۵۶
جدول ۳-۴- ماتریس همبستگی سبک‌های هویت با منبع کنترل بیرونی و درونی.....	۵۷
جدول ۴-۴- ماتریس همبستگی سبک‌های هویت با انگیزه پیشرفت.....	۵۸
جدول ۵-۴- نتایج تحلیل رگرسیون منبع کنترل بیرونی از روی سبک‌های هویت به شیوه گام به گام.....	۵۸
جدول ۶-۴- نتایج تحلیل رگرسیون منبع کنترل درونی از روی سبک‌های هویت به شیوه گام به گام.....	۵۹
جدول ۷-۴- نتایج تحلیل رگرسیون انگیزه پیشرفت از روی سبک‌های هویت به شیوه گام به گام.....	۶۰

فصل اول

کلیات تحقیق

نوجوانی^۱ دوره ای پرکشمکش و دشواراست که طی آن فرد با رها کردن زندگی آرام، بی دغدغه و آشنایی کودکی در آستانه ورود به دنیای نا آشنای بزرگسالی قرار می‌گیرد. در این مرحله ساختار شناختی جدیدی در نوجوان به وجود می‌آید و پرسش‌هایی نظیر "کی هستم" و به "کجا می‌روم" یا به سخن دیگر، حسی از هویت^۲ در او پدیدار می‌شود. نوجوان در جریان یافتن خود به دنبال دانش درونی یا فهم درونی از خویش می‌کوشد، افزون برکنار آمدن با تغییرات رشدی، پاسخ معنی‌دار بر سوالات مرتبط با هویت خود بیابد و هویت منسجم برای خود کسب کند (پورعلی فرد، ۱۳۸۳).

هر مرحله از رشد انسان‌ها تکالیف و وظایف رشدی خاصی را دارا می‌باشد در تئوری‌های رشدی مختلف تکالیف رشدی متفاوتی را به دوره نوجوانی و جوانی نسبت داده اند مطابق تئوری رشد روانی-اجتماعی اریکسون^۳ مهمترین تکلیف دوره نوجوانی غلبه کردن بر بحران هویت^۴ و اکتساب هویت مستحکم و منسجم می‌باشد (خواجه پور، ۱۳۸۶).

براساس نظریه اریکسون اگر هویت شخصی جوان در طول زمان و بر اساس تجربیات حاصل از برخورد صحیح اجتماعی شکل بگیرد و جوان خود را بشناسد و از دیگران جدا سازد تعادل روانی او تضمین می‌شود ولی اگر سرخوردگی و عدم اعتماد جایگزین اعتماد گردد و به جای تماس با مردم جوان گوشه‌گیر و منزوی شود و به جای تحرک به رکود گراید و به جای خود آگاهی و تشکیل هویت مثبت دچار ابهام در نقش گردد تعادل روانی او به هم می‌خورد و دچار بحران هویت می‌شود (قربانی، ۱۳۸۵). یکی از عوامل بسیار مهم در شکل‌گیری هویت نوجوان، دریافت اطلاعات مناسب و پردازش صحیح آن برای حل مسائل مربوط به خویشتن است در همین رابطه برزونسکی^۵ (۱۹۹۴، ۱۹۹۰) از سبک‌های پردازش هویت^۶ برای توصیف چگونگی پردازش اطلاعات مربوط به هویت استفاده کرده است (به نقل از پورعلی فرد، ۱۳۸۳).

برزونسکی (۱۹۹۰)، نقش فرض‌های معرفت‌شناسی شخصیت در فرآیند شکل‌گیری هویت را بررسی کرد و نتیجه گرفت که افراد از فرآیندهای شناختی-اجتماعی مختلفی برای حل مسائل شخصی، تصمیم‌گیری و پردازش اطلاعات مرتبط با خود در نهایت شکل‌گیری هویت خود استفاده می‌کنند.

^۱adolescence

^۲identity

^۳Erikson

^۴Identity crisis

^۵Berzonsky

^۶identity processing style

او معتقد است که افراد هویت خود را براساس سه جهت‌گیری پردازش شناختی مختلف بیان می‌کنند که آن‌ها را سبک‌های پردازش هویت نامید. شامل: سبک اطلاعاتی^۱، سبک هنجاری^۲ و سبک سر درگم اجتنابی^۳ می‌باشد (به نقل از حسینی، فریدی، حسین چاری، ۱۳۸۹). از طرف دیگر سازه منبع کنترل چند دهه اخیر یکی از مفاهیم تاثیر گذار در حوزه روانشناسی بوده است. بر اساس اطلاعات در سال ۱۹۹۹ بیش از ۴۷۰۰ بار این سازه در تحقیقات مختلف به کار رفته است (راتر به نقل از فراهانی، ۱۳۷۹). مفهوم منبع کنترل^۴ به عنوان پایه و اساس نظریه یادگیری اجتماعی^۵ توسط جولیان^۶ راتر (۱۹۵۴) مطرح گردید منبع کنترل یعنی اعتقاد افراد در مورد توانایی کنترل تقویت‌ها در زندگی است. اساسا منبع کنترل بدین معناست که مردم عقیده دارند کنترل رویدادها در زندگی آنان یا درونی است یا بیرونی. افراد درونی به توانائی‌های خود در کنترل رویدادها اعتقاد دارند و بیرونی‌ها معتقدند که افراد یا رویدادهای دیگرند که بر اوضاع و احوال زندگی آنان تاثیر می‌گذارند و آنها را کنترل می‌کنند. در واقع افراد با هسته کنترل درونی پیامد خود را به خود نسبت می‌دهند در حالی که افراد با هسته کنترل بیرونی معتقدند که وقایع بیرونی تعیین کننده رفتار آن‌ها هستند. تحقیقات نشان می‌دهد که نوع منبع کنترل در افراد در ویژگی‌های آن‌ها و برخورد با موقعیت‌ها تاثیر می‌گذارد. محققانی چون سلینگمن^۷ معتقدند در صورتی که فردی در موقعیتی قرار گیرد و با پیامدهایی رو به رو شود که نتواند روی آن کنترل داشته باشد درمانده می‌شود (به نقل از بایوردی، ۱۳۷۸).

راتر با عنوان نمودن انتظارات کلی چون منبع کنترل در نظریه شخصیتی خود بیان داشت که افراد با جهت‌گیری کنترل درونی احساس می‌کنند روی محیط کنترل دارند و در حالی که افراد با جهت‌گیری بیرونی احساس می‌کنند اشخاصی وابسته به محیط هستند. همبسته‌های منبع کنترل نشان می‌دهد که افراد با اعتقاد به کنترل درونی تمایل دارند که در عین استقلال در امور با دیگران همکاری کنند. این اشخاص در مقایسه با افرادی با منبع کنترل بیرونی نگرش مطلوب‌تری نسبت به نمادهای قدرت دارند. در تکالیف عملی و هوشی دارای موفقیت بیشتری هستند و در امور درسی بهتر از اشخاص با منبع کنترل بیرونی عمل می‌کنند. در زمینه سلامت روان به نظر می‌رسد که افراد با منبع کنترل درونی سالم‌تر از افراد با منبع کنترل بیرونی هستند. همچنین تحقیقات نشان می‌دهد افراد با منبع کنترل درونی اضطراب کمتری

¹informational style

²normative style

³diffuse-avoidant style

⁴Locus of control

⁵Social Learning theory

⁶Julian Rotter

⁷Seligman

دارند و احتمال کمتری دارد که در مورد آنها تشخیص بیماری روانی گذاشته شود. به طور کلی با بالا رفتن نمره فرد در منبع کنترل بیرونی آسیب پذیری نیز بیشتر می شود (راترو مولری، ۱۹۸۹). انگیزه پیشرفت^۱ به عنوان یکی از انگیزه‌های مهم اجتماعی و یکی از ویژگی‌های شخصیتی هر فرد است که بین افراد متفاوت است و بر اساس آن می توان رفتارهای خاصی را پیش بینی نمود. انگیزه پیشرفت گرایشی است برای ارزیابی همه جانبه عملکرد خود با توجه به عالی‌ترین معیارها، تلاش برای موفقیت در عملکرد و برخورداری از لذتی که با موفقیت در عملکرد همراه است (گیج و برلاینر ۱۹۹۲ به نقل از سیف، ۱۳۸۴).

انگیزه پیشرفت در برگرنده الگویی از برنامه‌ریزی اعمال و احساس است که با تلاش برای دستیابی به نوعی برتری مرتبط می‌باشد. انگیزه پیشرفت لزوما چیزی همانند تکاپویی برای موفقیت‌های قابل مشاهده مانند کسب نمره بالا در آزمون مقام‌های جامعه پسند و یا درآمد بالا نیست اگر چه انگیزه یاد شده برگرنده طراحی تدبیر اندیشی و تلاش برای برتری است اما این نگرش نسبت به پیشرفت است که دارای اهمیت است نه موفقیت به خودی خود بنابراین انگیزه مذکور فعالیت بسیار گوناگونی را در برگرنند و در پیشه‌های مختلفی از رانندگی کامیون گرفته تا حساب داری پدیدار شود (محمد پور ۱۳۸۷). با توجه به تاثیر و اهمیت دوره نوجوانی در شکل‌گیری سبک هویت و منبع کنترل و انگیزه پیشرفت نوجوانان و با توجه به این‌که نوع سبک هویت انتخاب شده توسط فرد بر نوع عملکرد وی تاثیر گذار است و این‌که تا چه اندازه فرد اعتقاد به کنترل پذیری موقعیت‌ها و رفتارهای خویش دارد بر نوع عملکرد آینده وی تاثیر گذار است و باورداشتن فرد به کنترل پذیری موقعیت‌ها روی عملکرد و رفتارهای بعدی وی تاثیر می‌گذارد و اهمیت انگیزه پیشرفت در تعیین رفتار افراد پژوهش حاضر در پی بررسی رابطه سبک‌های هویت با منبع کنترل و انگیزه پیشرفت در دانش آموزان دبیرستان دخترانه شهر ارسنجان می‌باشد.

بیان مساله

نوجوانی زمانی بسیار مناسب برای شکل‌دهی هویت- احساس و مفهومی از خود است که هم تاریخچه گذشته فرد و هم ظرفیت‌های مورد نیاز برای سلامت روانشناختی در بزرگسالی در هم می‌آمیزد. رشد جسمی سریع و وسیع تغییرات در انتظاراتی که دیگران از رفتار نوجوان و اهداف آینده وی دارند و تغییر ظرفیت‌ها برای استدلال در مورد دنیای اشیاء، رویدادها افراد و روابط اطلاعات بیشتر و متنوع‌تری را در مورد حال و آینده برای وی فراهم می‌آورد. اریکسون (۱۹۶۸) عقیده داشت که مهم‌ترین موضوعی که افراد در نوجوانی با آن سرو کار دارند، هویت^۱ و پاسخ‌گویی به پرسش‌هایی از این قبیل است: من

^۱Achievement motivation

کیستم؟ من در چه وضعیتی هستم؟ برای زندگی خودم چه می‌خواهم بکنم؟ چگونه می‌توانم خودم باشم؟ این پرسش‌ها حالات عمومی و جهانی دارند و حدوداً در سال‌های دبیرستان و دانشکده برای افراد مطرح می‌شود (به نقل از امیدیان، ۱۳۸۸)

براساس نظریه اریکسون هویت احساس عینی از تمامیت درونی را فراهم می‌آورد و عنوان بافت تفسیرگری عمل می‌کند که در آن به پرسش‌هایی درباره "مقصود" و "معنی" زندگی پاسخ داده می‌شود. در صورتی که نوجوان با اطمینان از خود درک کند که از دیگران متمایز و جداست. در حد معقولی دارای اثبات رای و یکپارچگی است. در طول زمان تداوم دارد و خود را شبیه به آن تصویری بداند که دیگران از او دارند به احساس هویت کاملی از خود دست می‌یابد. در واقع هویت، چهار چوب داوری است که افراد برای تغییر تجارب شخصی، بحث درباره معانی، اهداف و مسیر زندگی‌شان به کار می‌برند و بسیاری از عوامل فردی هم چون جنسیت، وضعیت اقتصادی، اجتماعی و محیط خانوادگی خود می‌تواند در شکل‌گیری هویت نقش داشته باشند، علاوه بر این، هویت فرد نیز پس از شکل‌گیری متقابل باورها، برداشتها و رفتارها، فرد را تحت تاثیر قرار می‌دهند (محمدی، ایزد پناه، فاضلی مهربادی، پناغلی، قدیری، ۱۳۹۰).

از نظر برزونسکی و کوک^۱ (۲۰۰۵) هویت یک تصور و باز نمایی ذهنی از خود است و افراد بر حسب استفاده از فرآیندهای شناختی و اجتماعی و نظریه‌های خود ساخته برای حل مسایل شخصی و تصمیم‌گیری‌ها، در استفاده از سبک‌ها با یکدیگر تفاوت دارند. این سبک‌ها، راه‌های پردازش اطلاعات و مقابله با مشکلات ناشی از بحران هویت است (به نقل از کشاورزی ارشدی، ۱۳۸۸).

به نظر برزونسکی فرآیند هویت موضوعی شناختی است و تابعی است از این موضوع که افراد فکر می‌کنند چه کسی هستند و چگونه تجارب خود را تفسیر می‌کنند (به نقل از فارسی نژاد، ۱۳۸۳).

نحوه نگرش علمی فرد به وقایع پیرامون از مباحث مهم و مطرح در حوزه یادگیری اجتماعی می‌باشد که اولین بار توسط جولیان راتر مطرح گردید. مردم اساساً عقیده دارند که مهار رویدادها و حوادث در زندگی آن‌ها درونی یا بیرونی است. افراد با نگرش مهار درونی (کنترل درونی) به توانایی خود در مهار رویدادها اعتقاد دارند و افراد با کنترل بیرونی عقیده دارند که افراد یا رویدادهای بیرونی و خارج از کنترل آن‌ها در زندگی آن‌ها تاثیر می‌گذارد. چنانچه فرد پاداش را به تلاش و رفتار خود نسبت ندهد و آن را نتیجه تصادف و شانس و سرنوشت تلقی کند و یا آن را حاصل نیروهای غیر قابل پیش بینی تصور نماید این تفسیر تابع اعتقاد به کنترل بیرونی است (پور کریمی ۱۳۸۸).

¹Berzonsky and kuck

به نظر راتر مسئولیت پذیری^۱ یکی از مؤلفه‌های شخصیت به شمار می‌رود. وی معتقد است که افراد براساس درون‌شدگی و برون‌شدگی اطمینان خویش موقعیت‌ها را از یکدیگر متمایز می‌کنند. لذا افراد دارای نگرش درونی بدون توجه بیش از حد به نقش عوامل بیرونی در این زمینه حداکثر تلاش خود را برای رسیدن به هدف مورد نظریه کار می‌برند. آن‌ها به طور فعال و کارآمد با موضوعات درگیر شده و دارای انگیزش نسبتاً بالایی برای حل مسائل و مشکلات هستند. مسئولیت اعمال خود را می‌پذیرند و بدون دلیل و مدرک دست به استنادهای بیرونی نمی‌زنند (فراهانی ۱۳۸۰).

کنترل پذیری به معنای مسئولیت‌پذیری شخص در قبال آن چه رخ می‌دهد، می‌باشد به این معنا که خود اراده خود را تا چه اندازه بر روی رخداد‌های گوناگون موثر می‌داند. تلاش به عنوان یک عامل قابل کنترل در نظر گرفته می‌شود زیرا تنها خود فرد مسئول تلاش یا عدم تلاش خود می‌باشد و همچنین توانایی هم به عنوان یک عامل قابل کنترل محسوب می‌گردد (اسماعیل دخت ۱۳۸۳).

قضاوت ما در یک موقعیت و امکان دگرگونی آن بستگی به اسناد ما به عوامل درونی و بیرونی دارد. اگر فرد دگرگونی موقعیت را به عوامل درونی نسبت دهد، برای آن تلاش می‌کند و اگر دگرگونی را به عوامل بیرونی نسبت دهد، کوشش از خود نشان نمی‌دهد زیرا می‌پندارد که عوامل از حیطة و اراده او خارج است (خدا پناهی ۱۳۸۶).

گروهی از نظریه پردازان یادگیری اجتماعی، از جمله راتر معتقدند که افراد موفقیت‌ها و شکست‌های خود را به عوامل شخصی یا محیطی نسبت می‌دهند. از این رو دو منبع مهم کنترل، یعنی درونی و بیرونی را شناسایی کردند. این نظریه به نظریه منبع یا (مکان کنترل)^۳ شهرت دارد. با توجه به این فرضیه اسلاوین معتقد است که افراد از لحاظ اعتقادی به منابع کنترل به دو دسته تقسیم می‌شوند: گروهی که موفقیت و شکست‌های خود را به شخص خود و کوشش و توانایی خود نسبت می‌دهد. این گروه افراد دارای منبع کنترل درونی^۴ نامیده می‌شوند. دیگر گروهی که موفقیت و شکست ای خود را به عوامل محیطی بیرون از خود (بخت و اقبال یا سطح دشواری تکلیف) نسبت می‌دهند، افراد دارای منبع کنترل بیرونی^۵ نامیده می‌شوند (حسن زاده، ۱۳۸۱).

رابینز (۱۹۹۳) انگیزه پیشرفت را گرایش برای پیشی گرفتن بر دیگران به منظور دست‌یابی به پیشرفت با توجه به ملاک‌های مشخص تعریف کرد. نخستین شکل‌بندی روشن از انگیزه پیشرفت را مورای در سال (۱۹۳۸) انجام داد. وی انگیزه پیشرفت را به عنوان میل یا گرایش به از میان برداشتن یا غلبه بر موانع و به کار گرفتن نیرو و تلاش برای انجام خوب و سریع کار مشکل، تعریف کرده است. متغیر انگیزه پیشرفت تمایل به رقابت در مقابل یک استاندارد و واکنش هیجانی فرد در موقعیت‌هایی است که این هیجان‌ها در مقابل هم قرار می‌گیرند و عملکرد آن‌ها قابل ارشیابی است. انگیزه پیشرفت عبارت است از جست و جو

^۱Responsibility

کردن موفقیت در رقابت با استانداردهای عالی و بهداشت روانی که منظور از آن تعادل بین ارگانسیم و محیط و رسیدن به خودشکوفایی است (غفوری؛ سفادرانی؛ کمالی؛ نوری، ۱۳۸۷).

انگیزش چیزی است که به ما انرژی می‌دهد و فعالیت‌های ما را هدایت می‌کند. انگیزش در واقع موتور حرکت هر فردی است. انگیزش نیرویی است که به فعالیت‌های ما جهت و شدت می‌بخشد هر قدر فعالیت‌های آموزشی همراه با انگیزه باشد، بر انگیزنده‌تر خواهد بود (محمد پور، ۱۳۷۸).

با توجه به موارد گفته شده و با توجه به نقش حیاتی هویت و هویت یابی برای هر فرد و با توجه به اهمیت جمعیت نوجوان و جوان کشور در رشد و سازندگی و پیشرفت آینده کشور در این پژوهش سعی بر آن است به بررسی رابطه سبک‌های هویت با منبع کنترل و انگیزه پیشرفت پرداخته شود. با توجه به موارد بالا پژوهش حاضر در صدد پاسخگویی به این سوال است که آیا بین سبک‌های هویت با منبع کنترل و انگیزه پیشرفت رابطه معنادار وجود دارد یا خیر؟

identity 1

Berzonsky@Kuck 2

locus of control 3

inter nal 4

exter nal 5

اهمیت و ضرورت

انسان و جایگاه او در جهان مدت‌هاست که ذهن بشر را به خود مشغول داشته است و موضوع مناسبی برای تحقیق بوده است، در جامعه امروزی انسان از ابعاد گوناگون مورد مطالعه قرار گرفته است و از آنجا که هویت نیز بخش مهمی از وجود انسان است و زندگی شخصی و اجتماعی هر شخص تحت تاثیر هویت است، بررسی هویت انسان‌ها بسیار قابل توجه است (ایمانی و کیدقان، ۱۳۸۲).

هیچ چیز در دنیا برای نوجوان به اندازه سؤالاتی که به هویت او مربوط می‌شود نگرانی و دلواپسی ایجاد نمی‌کند، این‌که او به گمان خودش چگونه انسانی است و درباره استنباط دیگران درباره خود چه احساسی دارد، او را برای تسلط بر خود به تلاش و می‌دارد (علوی، ۱۳۸۷).

شکل‌گیری هویت ترکیب مهارت‌ها، جهان‌بینی همانند سازی‌های دوران کودکی است که به صورت یک کل کم و بیش منسجم، پیوسته و منحصر به فرد در می‌آید که برای نوجوان احساس تداوم گذشته و جهت‌گیری برای آینده فراهم می‌سازد. هویت وابسته به گذشته و تعیین‌کننده آینده می‌باشد (کروگر^۱ ۲۰۰۰ نقل از سعادت‌ی شامیر، ۱۳۸۳).

¹ -Kroger

شناخت رابطه بین سبک‌های هویت و منبع کنترل و انگیزه پیشرفت از جمله امور اساسی و زیربنایی در ارائه خدمات مشاوره‌ای و تحصیلی تلقی می‌شود که به کمک تشخیص در نوع اسنادهای درونی و بیرونی است که می‌توان فرد را در مسیر ایجاد انگیزه پیشرفت بالا هدایت نمود. چه بسیارند افرادی که در مواجهه با مشکلات و شرایط زندگی و پستی و بلندی‌های آن دست از تلاش و کوشش برداشته و تسلیم عوامل بیرونی می‌شوند. بنابراین با توجه به اینکه قائل بودن کنترل بیرونی در فرد بیکفایتی و ناتوانی به وجود می‌آورد، زمینه ساز بسیاری از مشکلات از جمله افسردگی و اضطراب و ترس می‌گردد. تشخیص و شناخت این ویژگی گامی موثر در جهت مساعدت و هدایت آن‌ها تلقی خواهد شد. نیروی انسانی با انگیزه و کارآمد و مسئول اعمال خویش بزرگترین سرمایه است. مک کلند معتقد است که می‌توان پیشرفت و ترقی و رفاه بیست سال آینده یک کشور را از روی انگیزه پیشرفت مردم و علی‌الخصوص کودکان و نوجوانان آن کشور در حال حاضر پیش بینی نمود و این خود نشان دهنده اهمیت موضوع انگیزه پیشرفت و تاثیر آن در ترقی جوامع است. انگیزه پیشرفت یکی از مهم‌ترین انگیزه‌های آدمی است که طی چند دهه روانشناسان برجسته‌ای به بررسی آن پرداخته‌اند. انگیزه پیشرفت می‌تواند رشد و پیشرفت فرد، خانواده و حتی جامعه را بشدت تحت تاثیر قرار دهد (ابراهیمی، ۱۳۸۴).

باتوجه به اهمیت سبک‌های هویت و منبع کنترل و انگیزه پیشرفت در زندگی و آینده فرد در این پژوهش به بررسی رابطه بین این مؤلفه‌ها پرداخته می‌شود.

اهداف

۱-اهداف کلی:

۱-۱-تبیین رابطه سبک های هویت با منبع کنترل و انگیزه پیشرفت در دانش آموزان دبیرستان دخترانه شهر ارسنجان

۲-اهداف جزئی:

- ۲-۱-تبیین رابطه سبک های هویت با منبع کنترل در دانش آموزان دبیرستان دخترانه شهر ارسنجان
- ۲-۲-تبیین رابطه سبک های هویت با انگیزه پیشرفت در دانش آموزان دبیرستان دخترانه شهر ارسنجان
- ۲-۳- پیش بینی منبع کنترل درونی براساس سبک های هویت دانش آموزان دبیرستان دخترانه شهر ارسنجان